

13. előadás A társas kölcsönhatás

A TÁRSAS VISELKEDÉS KOGNITÍV (TUDATI) ÉS ÉRZELMI VONATKOZÁSAI

- A szociálpszichológia foglalkozik ezzel a kérdéssel, és hangsúlyozza, hogy a társas viselkedésben a **helyzet** és a **helyzet értelmezése döntő**.
- Amikor megkíséreljük megérteni önmagunkat és másokat ugyanúgy járunk el, mint a tudósok:
  - adatokat gyűjtünk,
  - együttjárásokat veszünk észre,
  - oksági következtetéseket vonunk le

A **sémák** a társas helyzetekben is kiugró horderejűek. A **sémák** mindennapi tárgyakra és eseményekre vonatkozó **minielméletek**. (Például egy új eseménynek vagy tárgynak csak kiugró jegyeit jegyezzük meg.) A sémák torzuláshoz is vezethetnek, **másokról alakított benyomásunkban** jelentősége van:

- A fent említett jellemzők az önmagunkról alkotott képre ugyanúgy vonatkoznak, mint másokra.
- A **sztereotípiák** az együttjárások sémái vagy elméletei, pont azokat az adatokat hagyják figyelmen kívül, amelyek megcáfolhatnák őket. Sőt, lehetnek önmagukat fenntartók és önbeteljesítők is, mert hordozóik viselkedését oly módon befolyásolják, hogy másokból tényleg kiváltják a sztereotíp viselkedést.

Az **attribúció** (oktulatdonítás) során megpróbáljuk megérteni, hogy mit miért csinál a **másik ember**, vagy **saját magunk**. Ebben az a torzítás, hogy a **diszpozicionális** (személyiség, jellemzők, motivációk, stb) okokra előbb gondolunk, mint a szituációs (helyzetbeli) meghatározókra.

- Az **attitűdök**: tárgyak, személyek, események és eszmék rokon-, vagy ellenszenvesként való észlelése. Kognitív (értelmi, gondolati, tudati), affektív (érzelmi) és viselkedéses összetevőkből állnak.

Az **előítélet** bűnbakelmélete szerint – a negatív attitűdök kisebbségi csoportokkal szemben – **érvédő** funkciót töltenek be

A **kognitív diszsonancia** elmélete szerint ha egy személy **cselekedete és attitűdje inkonzisztens**, (egymásnak ellentmond), akkor a kényelmetlen (szorongó) érzés arra készteti az egyént, hogy attitűdjét a cselekvéssel összhangba hozza.

- Más személyekhez való vonzódásunkat a fentiekén túl további tényezők is befolyásolják. Ilyenek a **fizikai vonzerő** (külső jellemzők, viselkedés)
a **közelség** (térben),
az **ismerősség** (előzetes tapasztalatok),
a **hasonlóság**.

A TÁRSAS KÖLCSÖNHATÁS ÉS A TÁRSAS BEFOLYÁSOLÁS

A **társas befolyásolás** sok formája **közvetett** és **nem szándékos**.

- Például **más személyek** pusztán **jelenléte** is hatással van ránk.
- A **szociális normák** mint ki nem mondott szabályok **befolyásolnak** minket. (Az oktatószervező legyen figyelmes és készséges!)
- A **társas facilitáció** (serkentés) abban az esetben is ösztönöz, ha együtt végzünk feladatokat, s akkor is, ha mások (közönség) csak figyelnek.
- Tömegben, ahol megjelenhet az egyénben a dezindividuuáció („feloldódik az egyediség”) az anonimitás és a szoros csoportegység csökkenti az én tudatosságát, az impulzív viselkedés belső, egyéni korlátai csökkennek, a többiek érzelmi állapota iránti érzékenység nő, mások értékelésével kisebb mértékű lesz a törődés. A tömegek által mutatott gátlástalan viselkedés okai, amelyek az egyénben játszódhatnak le, így fogalmazhatók meg. Ez azonban nem eredményez – törvényszerűen – agresszivitás-növekedést.
- **Csoportban** lévő kívülálló **ritkábban segít** bajbajutottaknak, ha többedmagával észleli a bajt, mint ha egyedül van. A csoportban lévők leértékelik a veszély mértékét, ez hat az egyénre is, és a felelősség is megoszlik, nem érzik szükségét a cselekvésnek.
- A **konformitás** nagyobb mértékű, ha a csoport egyöntetű véleményt ad, még akkor is, ha a vélemény egyértelműen hibás. (Ha a csoport véleménye nem egyöntetű, sokkal kisebb mértékű igazodást találtak.)

Az **engedelmesség** klasszikus kísérletében: áramütés (film)

- A viták során sokkal meggyőzőbb az az egyén, aki érdekelt a témában, aki csak felületesen érintett, ő inkább alkalmaz heurisztikákat (ami további sémák aktiválását jelenti)

A referenciacsoporthoz való viszony

A **csoportos döntéshozatal** buktatóit már kezdjük ismerni és előnyeiket megpróbáljuk felhasználni, a kölcsönös befolyásolás elkerülhetetlen, ha közösen kell határozni.